

Delavnica: Energetske in okoljske naložbe na objektih za prostočasne dejavnosti

Namen delavnice:

- Analiza stanja okoljskih in energetskih naložb v objekte za prostočasne dejavnosti,
- Izdelava predloga usmeritve in ukrepov izvajanja politik okoljskih naložb,
- Mreženje nevladnih organizacij na področju varstva okolja.

Cilji delavnice:

- Izdelan predlog NVO glede usmeritev in ukrepov izvajanja politik okoljskih naložb, predlog bo naslovljen na pristojne državne organe.

Prisotni:

Rok Manfreda (ZTS), Mirko Božnar (PD LPP), Tomaž Rusimovič (PD LPP), Peter Žnidaršič (Kajak kanu Ljubljana), Peter Česnik (Kajak kanu Ljubljana), Pavel Menič (ZSKSS), Janko Rabič (PD Jesenice, PZS), Valentin Rezar (PD Radovoljica), Roman REsnik (PD Kamnik), Igor Miličič (Ribiška zveza Slovenije), Špela Berlot (CIPRA Slovenija), Dušan Prašnikar (PZS), Bojan Žnidaršič (VITRA), Marjeta Bricel (PD Kum Trbovlje), Miro Eržen (PZS)

Potek delavnice:

- Predstavitev udeležencev
- Predstavitev projekta in protočasnih dejavnosti v Sloveniji (Špela Berlot, CIPRA Slovenija)
- Predstavitev stanja prostočasnih objektov s poudarkom na planinskih kočah (Dušan Prašnikar, PZS)
- Delo v skupinah

Udeleženci so bili razdeljeni v štiri skupine in odgovorjali na štiri ključna vprašanja/področja.

Skupina 1

Navedite ukrepe na stavbi in izven nje, ki jih prepoznate kot prednostne za okoljsko in energetske sanacijo prostočasnih objektov?

Pomoč pri razmišljanju: To naj bodo vsi vplivi stavbe na okolje (zrak, zemlja, površinska in podtalna voda, hrup, erozija, , ...), konkretni problemi delovanja stavbe (toplotne izolacije, pitna in fekalna voda, ogrevanje, kuhanje in razsvetljava, pranje posode in tekstila,...) in vpliv obiskovalcev na okolje in stavbo (preobremenjenost,...).

Zapiski delovne skupine:

Kot prednostne za okoljsko in energetske sanacijo prostočasnih objektov skupina prepoznava:

- Ureditev čiščenja odpadnih voda,
- Toplotno izolacijo stavb, izolativna okna,
- Zamenjava aparatov za energetske učinkovite,
- Nadomeščanje agregatov za proizvodnjo električne energije z zeleno proizvodnjo elektrike,
- Analiza izgub → merjenje izgub, akcijski načrt za energetske učinkovitost,
- Zagotavljanje pitne vode.

Kot ukrepe predlagajo:

- Nepovratna sredstva, krediti in ostale finančne podpore, saj pomanjkanje finančnih sredstev onemogoča razvoj in izvedbo energetskih in okoljskih naložb v prostočasne objekte.
- Seznam najboljše delujočih malih čistilnih naprav glede na tehniko čiščenja, pogoje delovanja ipd.
- Analiza vseh vplivov objektov na okolje in oblikovanje stopenjskih korakov za zmanjševanje le-teh.
- Konsolidacija potreb objektov – skupinski nastop na trgu za nakupe energetskih/okoljskih naložb oz. materialov.
- Sistemske rešitve – podpore naj bodo daljnoročne, sistemske, saj samo s projektnimi nalogami, razpisi ne moremo celovito urejati objektov niti ni prenosa znanja ipd. V letu 2011 so bile naložbe podpore s strani EU kohezijskih sredstev preko Ministrstva za gospodarstvo, po tistem obdobju ni več podpore.
- Ukinitve DDV-ja za okoljske in energetske sanacije objektov, ki delujejo v javnem interesu.
- Smernice glede notranje opreme – energetske učinkovite in okoljske naložbo predstavljajo tudi materiali, ki jih uporabljamo za notranjo opremo. Smernice za nakupe, spodbujanje recikliranja, ponovne uporabe ipd. Posebno pozornost je potrebno nameniti tudi energetske učinkovitim aparatom (hladilnikom ...).

Razno:

- Zakonodaja in relevantne odredbe brez posluha za dejanske potrebe organizacij (onemogočanje »sosedske pomoči«, prostovoljstvo ...).
- Estetska in ekološka ustreznost, umestitev objekta v danem okolju – kaj in kakšen način objekt postavljamo v prostor – namen in vplivi (tudi vizualni). Zavedati se je potrebno, da so prostočasni objekti pogosto umeščeni na prostorsko atraktivnih in ranljivih lokacijah.
- Pomoč pri nakupu defibrilatorjev in usposabljanje za oskrbnike prostočasnih objektov z vidika prve pomoči.
- Družbeno odgovorne, okoljske organizacije bi morale biti glasnik družbe na tem področju in zato tudi podprte s strani države.

Skupina 2

Kako podpreti organizacije pri naložbenih aktivnostih in promociji le-teh ter ozaveščanju širše javnosti?
Pomoč pri razmišljanju: Pri energetskih in okoljskih naložbah se lastniki prostočasnih objektov srečujejo z raznoraznimi ovirami. Kdo jih lahko podpre (država, Eko sklad, izobraževanja, svetovanja, dinamične spodbude, zakonske spodbude ...?) Kako vidijo svojo lastno vlogo in vlogo države, regije, zveze organizacij pri vpeljevanju naložb in hkrati ozaveščanju drugih organizacij in posameznikov, katerih objekti imajo vpliv na okolje (sekundarna bivališča, hoteli, ...).

Podpora organizacijam pri naložbenih aktivnostih:

- Vzpostavitev svetovalne službe v okviru Ekosklada (arhitekti, energetski svetovalci, gradbeniki ...), za celovito obnovo, sanacijo posameznih problemov in izdelavo celostnih rešitev.

Energetske in okoljske naložbe so uspešne, če so del celostne zasnove. Trenutno se težave rešuje parcialno, kar lahko negativno vpliva na proces sanacije objekta. Celovite rešitve s strokovnjaki za področje – npr. arhitektom specializiranim za prostočasne objekte. Trenutno vsako društvo objekte rešuje glede na lastne človeške in finančne vire, kar ni trajnostno in ne zagotavlja celovitih rešitev.

- Oblikovanje bazena podjetnikov, obrtnikov, ki so specializirani za energetske in okoljske sanacije > preverjeni izvajalci, ki bodo celovito reševali probleme na objektu.

V praksi se izkaže, da obrtniki posebnosti prostočasnih objektov ne obvladajo, zato lahko prihaja do napačnih odločitev, ki vplivajo na delovanje oz. nadaljnje korake sanacije. Predlaga se, da Ekosklad/gospodarska zbornica/nevladne organizacije oblikujejo seznam podjetnikov/obrnitnikov.

- Izobraževanje strokovnjakov na področju okoljskih in energetskih sanacij (podpora pri udeležbi na mednarodnih delavnicah, izobraževanjih itd.). Ključen je prenos znanja na društva, nižje ravni – to bi lahko izpeljali s pomočjo letnih srečanj zainteresirane javnosti.

Udeleženci so izrazili potrebo po prenosu dobrih praks in pridobivanju informacij, izkušenj – kaj je dobro, kaj slabo. Pogrešajo tovrstne posvete, delavnice in priložnosti za prenos znanja. Ekosklad organizira tovrstna izobraževanja, delavnice s pomočjo krovnih organizacij, ki svoje člane spodbudijo k udeležbi in k prenosu v prakso.

- Implementacija modelov energetske učinkovite planinske koč izdelane pri Komisiji za kočje CAA

V nemško govorečih državah so na področju energetske učinkovitosti zelo napredni, oblikovali so model učinkovite planinske koč, ki ga bi bilo potrebno prilagoditi za slovenske potrebe in implementirati. Informacije, materiali so torej že dostopni, potrebna je izvedba. Tudi na tem področju bi lahko Ekosklad zagnal delovno skupino, za katero bi bila osnova že izdelan model – v povezavi s prvo alienjo.

- Ureditev statusa planinskih koč pri MGRT-ju kot turistične infrastrukture.

Planinske kočje so pomemben del turistične infrastrukture, zaradi specifičnega delovanja je potrebno oblikovati razprave za financiranje energetske oskrbe itd. Z odločevalci (sezonskost, zahtevno oskrbovanje).

- Subvencioniranje analiz vzorcev pitne vode ter analiz vzorcev odpadne vode iz čistilnih naprav (ČN) pri certificiranih organizacijah.

V trenutni zakonodaji ni potrebno dokazovati delovanja ČN. V upravljanju ČN je veliko znanja, vsaka je specifična. S postavitvijo ČN še ne zagotovimo optimalnega delovanja. Mnenje udeležencev je, da bi država morala subvencionirati vzorčenje odpadne vode ter pitne vode ter z izobraževalnimi ukrepi izboljšala delovanje okoljskih naložb v prostočasnih objektih.

Razno:

- Ni dovolj samo naložba, potrebni so tudi nadaljnji koraki → upravljanje za uspešno implementacijo → izobraževanja upravljavcev, optimizacija naložbe, spremljanje novosti → promocija ukrepov med uporabniki – o naložbah in ravnanju za zmanjšanje porabe virov tako energetske kot okoljske.
- Pohodniški turizem ima velik potencial kot oblika trajnostnega turizma, vendar v državi ni prepoznan kot eden izmed ključnih stebrov turizma. Z ureditvijo statusa in dialogom med deležniki, bi lahko razvijali trajnostni pohodniški turizem, ki bi obiskovalcu ponudil celostno zgodbo – od dostopa s trajnostno mobilnostjo, nastanitev v objektih, ki so okoljsko in energetske učinkoviti do vsebin glede naravo-okoljevarstva ter kulturne in naravne dediščine.

Skupina 3

Kakšni so posredni učinki energetske in okoljske naložbe na okolje, družbo?

Pomoč pri razmišljanju: Kje (če sploh) vidite svojo vlogo kot glasniki sprememb na tem področju? Ali menite, da imajo tovrstne naložbe trajnostne učinek v družbi? Kakšne mehke, ozaveščevalne ukrepe bi predlagali in njihovo implementacijo? Kdo bi lahko skrbel za to?

- Vizije, namen organizacij, ki imajo v lasti prostočasne objekte oz. z njimi upravljajo, je večinoma tudi spodbujanje družbenih sprememb. Skavtska, taborniška, planinska, ribiška organizacija prepoznavajo kot eno izmed vlog tudi okoljsko vzgojo članov preko implementiranih naložb (v obliki izobraževanj, usposabljanj, prikazov praktičnega delovanja ipd.). Prav tako bi lahko dobre prakse okoljsko in energetsko učinkovitih objektov predstavljali šolam, vpeljevali koncepte v šolske kurikulumne ... Ozaveščati želimo z namenom vzgajanja okoljsko zavednih posameznikov, ki ne bodo zgolj skrbeli za učinkovito porabo naravnih virov, temveč bodo v porabi skromni in varčni.
- Sanacije prostočasnih objektov niso dovolj – v kolikor nas država oz. se organizacije same prepoznajo kot glasniki sprememb, dobrih praks je potrebno sanacije in promocijo izvesti celostno – torej od zgolj naložb in samega delovanja objekta do npr. gostinske ponudbe, opremljenosti prostora, ravnanja z odpadki, hrano, programa objekta (izobraževanja, informacijske table ipd.), varčnosti in skromnosti. V koliko se objekt/organizacija odloči za »imidž« okolju prijaznega objekta, je za ta naziv potrebna celostna zgodba in z njo povezana promocija. Prostočasni objekti bi lahko bili laboratoriji »know-how-a« in »know why-a« z vidika okoljskih in energetske vplivov objektov na okolje. Priložnost za zeleni, trajnostni turizem je ZGODBA!
- Zavedati se je potrebno, da je ravnovesje med ekonomskimi in okoljskimi željami zelo težko vzdrževati, brez odločitve in podpore na višjih nivojih upravljanja – tako organizacije (npr. vizija športne zveze je, da bodo objekti trajnostni in okolju prijazni, zato to vključi v svojo vizijo, izobražuje in spodbuja društva itd.) kot tudi državni, občinski organi (Strategija turizma, Strategija prostorskega razvoja Slovenije, Energetski koncept Slovenije ipd.).
- Delo z mladimi – potreben je prenos odgovornosti na mlade, zaupanje tudi pri upravljanju objektov, saj se na takšen način lahko največ naučijo in hkrati povežejo. Spodbujamo tudi uvedbo mentorstva kot sistemsko rešitev tudi na področju okoljskih in energetske naložb.

Skupina 4

SWOT analiza vključuje štiri različne poglede na vsebino analize. Prednosti in slabosti so notranje (nanje lahko lastnik prostočasnega objekta vpliva), priložnosti in nevarnosti so zunanje, nanje lastnik ne more vplivati. So pa pomemben del analize, saj se lahko lastnik na opozorila lahko pripravi.

Pomoč pri razmišljanju: Plaz, žled, neurje, povečan obisk, zastrupitev s hrano, bolezen in nesreča, ...

Notranje prednosti in pomanjkljivosti	Zunanje priložnosti, nevarnosti
<p>Prednosti Katere sposobnosti, veščine, prednosti in druge pozitivne značilnosti nam bodo omogočile, da bomo povečali energetske in okoljske učinkovitosti prostočasnih objektov?</p> <p>Dostopne informacije, informacije so orodje za doseganje cilja (dobre prakse, nabor vsebin, strokovnjaki, mreženje med NVO)</p> <p>Izmenjava dobrih praks in izkušenj (na napakah se učimo). Med organizacijami je že zelo veliko znanja, ki bi ga morali deliti med seboj.</p>	<p>Priložnosti Katere dejavnike v zunanjem okolju (regija, država, Evropa) bomo lahko izkoristili za povečanje energetske in okoljske učinkovitosti prostočasnih objektov?</p> <p>Rast okoljske zavesti med posamezniki in odločevalci. Pogosto sicer zavedanje, pomanjkanje akcijskih načrtov, praktične implementacije.</p> <p>Dobri zgledi vlečejo!</p>
<p>Pomanjkljivosti Katero pomanjkanje sposobnosti, veščin in druge negativne značilnosti nam bodo onemogočale povečanje energetske in okoljske učinkovitosti prostočasnih objektov?</p> <p>Pomanjkanje informacij in razumevanja, zakaj sploh v okoljske naložbe (npr. vzpostavitev ČN, vendar brez zavedanja, da je upravljanje zahtevno ...).</p> <p>Dostopnost do verodostojnih informacij, strokovnjakov in trajnostnih rešitev ter izvedb.</p>	<p>Nevarnosti Kateri dejavniki v zunanjem okolju (regija, država, Evropa) bodo lahko ogrozili povečanje energetske in okoljske učinkovitosti prostočasnih objektov?</p> <p>Potrošništvo in ekološki luksuz (vedno večja okoljska zavest, vendar tudi vedno več potrošništva in luksuza. Luksuz lahko ustvarja potrebo, ki je pogosto okoljsko potratna (terenska-mestna vozila, dostopnost z osebnim avtomobilom, topla voda v planinskih kočah, široka gostinska ponudba, internet ...).</p> <p>Zakonodaja – sosedstva pomoč, prostovoljna dejavnost, omejitve.</p> <p>Premajhen posluh institucij za nevladne organizacije, za okoljske, energetske naložbe ...</p>